

Glem ikke!



Præstø set fra Hestehaven. 1826. Efter maleri ejet af Sydsjælland Museum.

Indhold:	Side		Side
Redaktion & forening ...	2	Generalforsamling i	
Kommende arrange-		lokalhistorisk forening	12
menter	2	Rasmus Berg, hvem	
Registrering af private		var han?	13
oldsagssamlinger	3	Kongen våger over stort og	
Indberetning fra		småt	14
Præstø byfoged 1735	4		

**Præstø Lokalhistoriske Arkiv &
Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune**

Præstø Lokalhistoriske Arkiv

Styrelsen:

Formand: Søren Kæregaard
Arkivleder: Bent U. Mortensen
Næstform.: Keld Nørreslet
Kasserer: Ole Fog
Medl.: Elsie Björklund,
Frits Fabricius, Gurli Z. Nielsen,
Knud Skovbæk.
Kom.valgt: Niels True

Arkivets åbningstider:

Mandag kl. 17-19 &
1. lørdag i måneden
kl. 10.00 – 13.00
på Præstø bibliotek
Lindevej 45
tlf. 55 99 18 88

Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune

Bestyrelsen:

Formand:
Næstformand: Ole E. Hansen
Kasserer: Kim C. Pedersen
Bestyrelsen i øvrigt:
Allan Capion, Ralf Søgård Morten-
sen, Knud Holm Nielsen

Foreningens repræsentant i arkivets
styrelse:

Ole E. Hansen

Suppleanter:

Dorte Worsøe
Inger Weber

Udgivere:

Præstø Lokalhistoriske Arkiv &
Lokalhistorisk Forening for Præstø
Kommune

Redaktion:

Ansvarshav.: Bent U. Mortensen
Øvrige: Elsie Björklund.

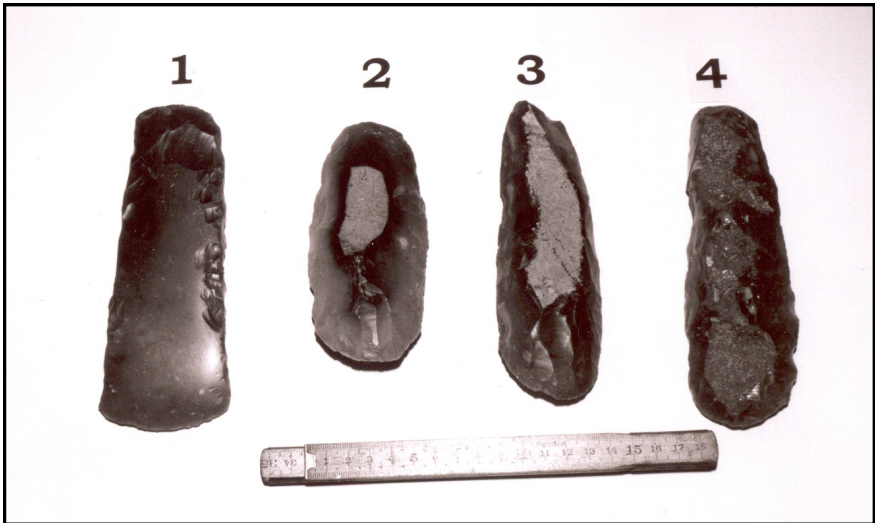
Har du stof til bladet eller kommentarer til artiklerne, hører vi gerne fra dig. Ring til Bent U. Mortensen
55 99 17 55

Kommende arrangementer:

Torsdag den 18.3.2003: Foredrag ved Margit Egdal på Præstø Bibliotek kl. 19.30. Entré 50,- kr.

Torsdag den 24.4.2003: Foredrag med Søren Nielsen, Staureby, i Bio Bernhards mødelokale kl. 19.30.

Onsdag d. 4.6.2003: Forsommer-aftentur til Skibinge.



Registrering af private oldsagssamlinger.

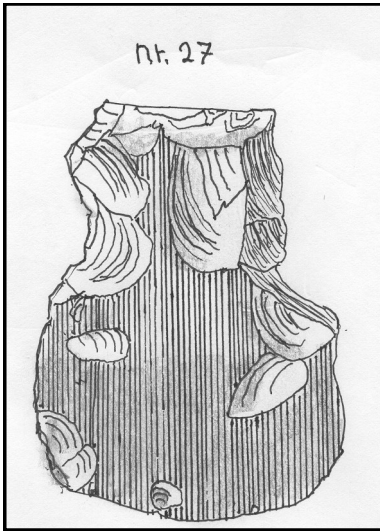
I vores område har der været menneskelig aktivitet en stor del af tiden siden sidste istid for ca. 13 000 år siden. Dette ved vi kun p.g.a. de fund, der er gjort i jorden, og de spor, der er efterladt i landskabet som gravmonumenter, helleristninger, runesten, rester af vejanlæg og meget andet.

For at forbedre museernes mulighed for fremtidig forskning er det vigtigt, at så mange som muligt af disse kulturminde bliver kendt og registreret af museerne.

Dette skal mest handle om de oldsager, som den enkelte landmand finder på sin jord ved arbejdet i marken.

Den enkelte oldsag kan give mange oplysninger om de tidligere kulturperioder i de områder, hvor de er fundet. For at kunne datere f.eks. en flintøkse, der er fundet i markoverfladen, er det nødvendigt at sammenligne med en tilsvarende økse, hvor alderen er kendt. Dette kan være økser, der er fundet i gravanlæg eller økser fundet sammen med organisk materiale, som kan kulstof-dateres.

Hvis vi ser på kronologien inden for økserne, starter produktionen af disse i jægerstenalderen. De første økser var skiveøkser, sene-



ger, og det foregår på følgende måde: Den enkelte oldsag bliver fotograferet, opmålt, typebestemt og dateret. Der bliver skrevet en rapport, som tilgår Sydsjællands Museum og ejeren af samlingen. Registreringen af samlingen bliver behandlet med diskretion.

Skulle nogen ud fra dette ønske deres samling registreret, hører jeg meget gerne derom.

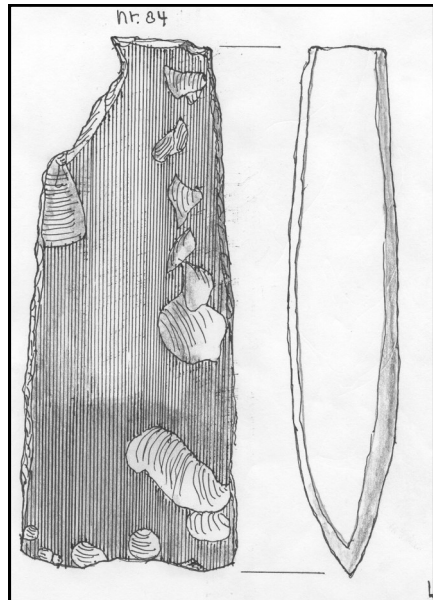
Lars Christensen Næbvej 1B
5599 2648 4720 Præstø

re
kom kærneøkser, herefter spidsnakkeøkser, tyndnakket økse og tyknakket økse. Inden for disse typer findes mange undertyper, der hver især kan dateres til en bestemt tidsperiode.

Man kan derfor ved at se typerne og koncentrationen danne sig et indtryk af i hvilken periode og i hvilket omfang, der har været aktivitet i området, ligesom arten af redskaber, der findes, fortæller om hvilken næring, man har drevet.

Denne lille og stærkt forenkledede gennemgang af, hvad oldsagerne fortæller os, håber jeg, kan føre til, at flere ønsker at få deres samling registreret.

I samarbejde med Sydsjællands Museum, Vordingborg, har jeg registreret en del af disse samlin-



Indberetning fra Præstø byfoged, Nathanael Benter – 1735.

Bearbejdet af Elsie Bjørklund.



Torvet 20. Præstø's ældste hus – opført i 1744 til skomager Michael Salomon Larsen. Facaden er stadig den oprindelige.

I sommeren 1735 stillede Præstø's byfoged, Nathanael Benter, sig ved sin skrivepult med en ny-spidsset fjerpen for at begynde på en lang indberetning om tilstanden i Præstø.

Byfogeden havde nemlig modtaget et reskript, eller en befaling, underskrevet af kongen, dateret Hirtzholm den 25. Juni 1735, hvori han blev bedt om at svare på en række spørgsmål om for-

holdene i købstaden Præstø.

Reskriptet var udarbejdet af det netop genetablerede Kommercekollegium, en slags handelsministerium, som ønskede at få et overblik over tilstanden i Danmark. Rescriptet, som kongen, dvs. Christian d. 6, havde underskrevet på Hørsholm slot, blev sendt til stiftsamtmændene, som derefter sørgede for at det blev videresendt til amtmænd og til Købstædernes ledelse.

Ved en forordning i 1682 var det bestemt, at Præstø ikke mere skulle have borgmester og råd, men at byen skulle ledes af en byfoged, en stilling som Nathanael Benter beklædte fra 1723 til sin død i 1742.

Det fremsendte reskript var en befaling om at indsende underretning om byernes tilstand og muligheder. Rescriptet, som byfogeden modtog i 1735, var udformet med 8 spørgsmål, hvoraf Nathanael Benter ikke svarede på dem alle, da nogle af dem ikke kunne relateres til forholdene i Præstø.

Til gengæld er hans indberetning meget detaljeret og giver et spændende billede af Præstø for

268 år siden.

At byfogeden begynder med at svare på det andet spørgsmål, eller *questio*, som der står, er naturligt nok, for det første drejer sig om tilstandene i amtet, og det tilkommer ikke Præstø byfoged at redegøre for det.

2^{den} *Questio*: Hvorudi Eenhver Byes Districts Handel, Negotie, Haandtering og Næring bestaar?

Nathanael Benter svarer hertil, at handelen består af en *ringe Korn Handel*, som præster og bønder sælger til købmændene og andre borgere. Kornet bliver lavet til malt og udskibet til Norge, hvorfra man får tør og saltet fisk. Fra København og Lübeck får købmændene ”*andre grove Vahre*”, og de sælger favnebrænde såvel som tag-, mur- og kalksten, hvorfra ”*Byen og haver Een Ringe Næring*”.

Negotie skal forstås som købmændskab i store partier i modsætning til købmænd og kræmmere. Og af den slags fandtes ingen i byen.

3^{de} *Questio*: Har Handelen aftaget eller tiltaget og hvad Aarsagen kan være?

Byfogeden er ikke i tvivl om, at byen er forringet og opregner derefter en masse grunde til det. For det første skyldes det mest de

ulykkelige brande, som de øde bygrunde endnu vidner om. For 200 år siden brændte den halve by, og på brandtomterne blev barakkerne (opført 1718 til ryttergarnisonen) og nogle få huse bygget.

År 1658 blev 6 gårde nedbrudt af svenskerne, som kørte materialerne herfra til deres lejr foran København.

I 1668 brændte 13 huse og gårde. Og ved den sidste brand i 1711 blev 28 huse og gårde lagt i aske, og af de 28 øde pladser er kun 15 bebygget. (Mærkeligt nok nævner han ikke, at samme år, som den sidste brand 1711, blev byen hærget af pesten, hvor omtrent hver 4. indbygger døde.)

Som et resultat var i 1735 kun 15 af de 28 nedbrændte gårde og huse blevet genopført, medens de øvrige pladser var øde.

For det andet opregner Nathanael Benter, at ”*Agerdyrckningen er kommet i Decadence*”. Grunden hertil er, skriver byfogeden, den: *Siden Arilds tid (dvs. fra gammel tid) har der i byen været et Munckekloster, hvortil lå 32 jorder, som Borgerskabet har haft i brug og svaret Abbeden Afgifter heraf.* Efter klosterets nedlæggelse (jorden overgået til kongen) fik Albret Beck til Beldringe i 1570 syv af disse jorder, som blev henlagt til Faxinge by.

Hundrede år senere, i 1670, købte Jens Laursen på Nysø 10 af jordene, *formedelst Borgernis Ringhed og Uformuenhed*. Ikke alene købstadsjorden, men også *19 Hauger Byen tilhørende, tillige med Skou og anden Herlighed* erhvervede den formuende Jens Lauridsen. Hauger (= haver) skal her nok forstås som vænger, som borgerne plejede at bruge som græsning for deres kreaturer.

Af byjorden var så 15 jorder tilbage, som borgerne fæstede af herskaberne på Vordingborg slot, men efter den sidste brand i 1711 var borgerne forarmede. Tre af jorderne blev så bortfæstet til bønder i Faxinge og kun fire dyrkedes af folk fra Præstø. Den ene af disse dyrkede sognepræsten (mens borgerne betalte *Contributionerne*), én af jordene blev fæstet af farveren Hans Ericksen Marup, og hestemølleren Christian Schibsted dyrkede to. Otte af byens jorder var altså i 1735 udyrkede.

Byfogeden regner herefter på, hvorfor det er så svært at få dyrket jorden:
Først, skriver han, er det sådan, at borgerne må svare samme afgift som andre bønder (udenfor købstaden), selvom de hverken har gård eller hus til *Avlingen*, ej heller får de hjælp, når *Bester eller Creatur ved ulyckelig Hendelser enten bort Kommer eller bort*

Døer. (Som en fæster under en hovedgård almindeligvis fik.) For det andet skal borgerne betale *Comsumption*, afgift, når de fører deres afgrøder gennem byporten, og de skal betalte græsgangs penge for deres kreaturer. Alt sammen noget som en fæstebonde er fri for.

En tredje grund til at der er en *Merckelig* eller mærkbar nedgang i næring og handel er, at de fire Herre- og Ladegårde, som ligger tæt omkring byen, er inddraget til ryttergods (1719), hvor gårdenes *Ager og Eng til Rytterhestene Aller Naadigst (ere) blevne destineret*. Det korn og de produkter, som før blev produceret på ryttergårdene: ost, smør, stude, kalve, får og lam, skind, huder og andet, har købmændene så ikke at handle med til stor skade for handelen og byen.

Endnu en grund til byens nedgang, opregner han, nemlig at der kun er to indkørsler til byen, *Vester Port og Østerbroen*, som er aldeles *ruinered, og naar hoye Vande er, ingen kand kommer derover men maae Een halv Miil køre omkring førend de kand komme ind ad Wester Porten*. Især for folk fra *Joenshovets Øe* var det et problem, at de skulle en så stor omvej for at komme til byen og drive deres handel.

4^{de} Qvestio: Om de Ind og Udgaaende Vahre ved Egen eller fremmede Skibe blive førte?

Om skibsfartens beskaffenhed, hvor mange og hvor store skibe er der, hvor sejler de hen og hvad sejler de med?

Hertil svares der: *At alle de ind og udgaaende Vahre bliver ved egen, Dragøe og Kiøbenhaffvns Skippere ind og udført.* I byen findes kun syv fartøjer, nemlig én galioth som tilhører Commerce-råd Voigt, ejer af Nysø, og seks jagter. De sejler til København, Norge og Lübeck, og som last har de til København: malt, rug, byg, rugmel, langhalm, oste, brændte mur- og tagsten, og, når det er til at få, brænde fra de omkringliggende *Proprietairre Skove*. Fra København indfører de *Specerier*, (dvs. krydderier, rosiner, dadler, figner og ris), vin, salt hør, hamp, jern, tran, tin, tømmer og andre *grove Vahre*.

Til Norge udskibes malt og byg, og derfra bringer de tør og saltet fisk og sild, samt talglys.

Somme tider udføres byg til Lübeck, og derfra fås humle, hør og hampeblår, bly, stenkul, mur- og tagsten, glas, *Specerier* og Nürnbergerkram.

Disse varer indgår så i handelen med landmændene, der til gengæld sælger flæsk, kød, rug, byg, havre, ærter, gryn, brænde, hør,

halm, ost, smør, honning, voks samt andre på landet fremstillede varer og kreaturer.

Trods det at en stor del af omegnens gårde var omlagt til rytterhærens fornødenheder, så var der alligevel en vis produktion af varer, som købstaden kunne handle med.

Spørgsmål 5 og 6 drejer sig om, hvorvidt der er fabrikker eller manufakturer i byen, og om der findes privilegier og monopoler. Men sådanne fandtes ikke i Præstø, og byfogeden går derfor videre til spørgsmål 7:

7^{de} Qvestio: Hvilcken og hvor mange Slags Societeter og Laug hver Een Bye og Provincie have, saavel som Tallet paa Kiøbmænd, Kræmmere, Hånd Værcks Folck og alle dem som drive Handel, samt omtrent deres tilstand saavidt viides Kand.

Det første spørgsmål er let besvaret: *Her i Prestøe Bye have Skomagere Eet Laug og flere er der icke.*

Herefter følger en opremsning af, hvor mange forskellige handlende og håndværkere der er:

- 3 købmænd og kræmmere,
- 1 farver,
- 1 urmager,
- 1 hattemager,
- 1 smed,
- 1 tobaksspinder,

- 1 feldbereder (dvs. en hånd værker, der tilbereder skind uden anvendelse af bark),
- 1 eddikebrygger,
- 1 pottemager,
- 1 hestemøller,
- 2 vejrmøllere,
- 1 væver,
- 2 skræddere,
- 1 hjulmand,
- 1 bartskår (barber eller kirurg, altså en form for læge),
- 1 handskemager,
- 1 slagter,
- 2 fiskere,
- 3 bagere,
- 2 snedkere,
- 9 skomagere,
- 7 skippere,
- 3 *Seilings- eller Styr Mænd*,
- 4 brændevinsbrændere og øltappere,
- 2 skoflikkere,
- 7 daglejere og
- 1 prokurator.

Det er forståeligt, at kun skomagere var mange nok til at oprette et lav. Det var et gammelt lav, da dets privilegier var givet af Kong Hans i 1510.

Byfoged Benter var en meget omhyggelig mand, for han skriver efterfølgende ned, for hver enkelt borger, 63 i alt, deres navn, erhverv og hvordan deres tilstand er. Han giver dem ”karakter” alt eftersom de er af god, temmelig god, mådelig, ringe, slet eller

armelig tilstand.

Det fremgår heraf at kun 5 borgere i hele byen kan betegnes som værende i god tilstand. Det drejer sig om Hans Ericksen Marup, *Farver og Stemplet Papier Forvalter*, Johan Hesse som er bager, Matthies Olsen Swan, skomager, Matthias Jørgensen, Skipper, og Hans Jørgensen Swann, brændevinsbrænder,

Byens førende købmand, Johan Hansteen, som tillige er *Consumptions For Walter*, (dvs. tolder), blev ”kun” betegnet som af temmelig god tilstand.

18 fik betegnelsen af mådelig tilstand, 25 af ringe, seks af slet og otte af armelig tilstand. De sidste omfatter, ikke uventet, to daglejere, men også den ene vejrmøller, væveren, hjulmanden, hvorom det dog bemærkes, at det skyldes hans alderdom, to fiskere, og en skoflikker.

Byfogeden tilføjer, at hvis der var værelser at få, så kunne byen bruge af håndværkere: en murermester, en glarmester og en bødker. Men, og det er en af hans klager, der er ikke boliger og værelser nok til at håndværksfolk kan slå sig ned og drive deres håndværk.

Herefter følger Nathanael Bentes *Allerunderdanigste Betenckning og Forslag, hvorved Byen kunde blive bebyggt:*

Først: Byen havde siden Arilds tid ernæret sig ved dyrkning af de jorder, der hørte til byen, nemlig 32 Præstø Marks Jorder. Heraf er i 1735 12 tilbage, hvoraf kun fire bliver dyrket.

Om Hans Kongl. Mayestet Aller Naadigst vilde behage at skienicke og give disse ovenanførte tønder hart Korn Byen til Eyendomb fri så de kunne blive fordelt over hele byen, til gårde og huse og til de øde grunde, så kunne jorden blive dyrket, og den fattige kirke kunde få sin tiende (den havde kun indtægt af *Tafle-, Liig- og Stole Stads Penge.*) Og når byen blev bebygget, ville der blive større handel og kongen dermed få mere i told og skat.

Men om dette forslag ikke ville vinde bifald, om så kongen i det mindste ville sælge jorden til en billig penge. Således at en mand kunne ernære sig ved landbruget, selvom han ingen anden indkomst havde.

For det andet: Det ville hjælpe byen meget, om byens forfaldne Østerbro kunne blive sat i stand. Og dertil beder byfogeden kongen om at udvise så mange egetræer som behøves, så vil byfogeden låne de nødvendige penge af *Een god Mand* som behøves til *Saugskiær* og arbejds løn. Borger skabet har nemlig ikke så mange penge, at de kan betale det på en

gang.

For det tredje beder han: at fordi der kun findes én brandsprøjte i byen, og den er bestemt for barakkerne, om *Hans Kongl. Mayst. Allernaadigst vilde tillade, at samme Sprøjte og af Borger skabet udi tilkommende Ilds-vaade* (:*Som Gud Naadeligen afvende:*) *maatte vorde brugt.* Således at denne ene sprøjte kunne bruges både af byen og barakkerne i påkommende tilfælde.

Her slutter byfoged Nathanael Benters brev, men inden byfogeden lagde fjerpenen fra sig, underskrev han sin lange indberetning med nogle flotte sving. eb

Si Pa Minn Aller Underdanigste Betænkninger og Forslag,
samt for saa giordte Erklæring, mile ind til Guds Kongl.
Majestæts Højeste Raad for indskilt og tie Deres
Ecellencis Høje Raadige og forordning og foranstaltning og
commenderet, ind for den Underdanigste forbeholdt

Deres Ecellencis
Høj Velbaarne Høje Geheime
Raad og Barons

Lit. L.

Prestoe d. 27^{de} Septemb^{er}
A^o 1735

Underdanigste
Tienere

Nathanael Benter

Deres Ecellencis, Høy Velbaarne Hr. Geheime Raad og Barons
Underdanigste Tienere Nathanael Benter.
Prestøe d. 27. September Ao. 1735

Vedrørende artiklen fra forrige side: Byfogedens originale indberetning opbevares på Rigsarkivet. Præstø Lokalhistoriske arkiv er i besiddelse af en kopi heraf. Andre kilder, der er benyttet, er: N.V. Nielsen Præstø: Købstads og Klosters Historie (1899), Sal-

get af Vordingborg Rytterdistrikt, Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt, 1975, Ordbog over Det Danske Sprog (1922), Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk (1991). eb

Generalforsamling i Lokalhistorisk Forening.

På biblioteket blev der torsdag 6.2. foretaget ændringer i sammensætningen af foreningens bestyrelse ved en generalforsamling, hvor omkring 25 medlemmer var mødt op.

Bent U. Mortensen havde annonceret sin afgang af hensyn til jobskiftet i lokalarkivet, hvor han til marts skal være arkivleder efter Elsie Björklund. Steffen Lyng Sørensen valgte at trække sig fra bestyrelsen efter ti års arbejde, blandt andet gennem de sidste år som sekretær.

For Ole E. Hansen og Kim Chr. Pedersen var der tale om genvalg. Bestyrelsen blev suppleret med to nye medlemmer Ralf Søgaard Mortensen og Knud Holm Nielsen. Som suppleanter blev valgt Dorte Worsøe, der har været med i arbejdet det sidste år, og Inger Weber. Inger

Weber har været medlem af foreningen i flere år og træder altså nu ind de aktives kreds i bestyrelsen.

Det er kendt at bestyrelsen har valgt at arbejde med aktive suppleanter, så en samlet bestyrelse består således af syv medlemmer, idet Allan Capion, som blev valgt ind sidste år naturligvis fortsætter i arbejdet.

Konstitueringen er ikke på plads på indeværende tidspunkt, idet bestyrelsen selv klarer konstitueringen ved et kommende møde. Generalforsamlingen fyldte lidt mere i programmet på grund af nyvalg end den plejer. Imidlertid var der ikke problemer med at finde folk, der ønskede at træde ind i arbejdet.

Foreningen har en sund økonomi, ikke mindst på grund af nogle ændringer i arbejdet. Især fyldte nedbringelse af portoudgiften godt op

i pengekasen. Dette skyldes ikke mindst, at især to aktive motionister, Kai Christiansen og Ralf Søgaard Mortensen, på cykel kører rundt med en meget stor del af de breve, der skal omdeles forud for møder eller ved udsendelse af foreningens og arkivets blad ”Glem ikke”.

Den gode økonomi havde i dette år givet bestyrelsen anledning til at donere 3000,- kr. til lokalarkivet til hjælp til indkøb af et interviewsæt til brug i arkivets arbejde.

Generalforsamlingen forløb stille og fredeligt. En god medlemsfremgang har i høj grad også konsolideret foreningens situation.

Aftenen sluttede med at Ole E. Hansen igen viste en række interessante diapositiver. Denne gang var emnet bomærke og symboler for lavsvæsenet tilbage i tiden. Billederne af bannere, dekorationer fra krukker og lavskister m.m. var hentet fra Mellemeuropa, for visse helt tilbage til 1700-tallet. bm

Rasmus Berg, hvem var han?

I forrige nummer af bladet bragte vi det afsluttende kapitel af Rasmus Bergs Præstø's historie. Det er lykkedes at finde frem til ham.

Rasmus Berg levede som pensionist i Præstø og havde gennem et langt liv tilknytning til Århus. Når Rasmus Berg slog sig ned i Præstø hang det sammen med, at hans adoptivdatter var gift med forpagteren på Christine-

lund.

Rasmus Berg, der var en dygtig og indsigtfuld mand, nåede at lære byen at kende i en sådan grad, at han magtede at skrive en udmærket lille bog om Præstø's historie.

Rasmus Berg blev begravet på Skibbinge Kirkegård d. 25. februar 1954. Han blev 88 år gammel. Hermed et citat fra Aarhus Stifti-

dendes nekrolog ved forfatterens død.

Forfatteren Rasmus Berg.

Forfatteren Rasmus Berg, der nu boede hos sin plejedatter i Christinelund ved Præstø, er i gaar død 88 aar. Han var i mange aar kontorchef for industriforeningen i København og redigerede med stor dygtighed tidsskriftet for kunstindustri.

Han var født i Aarhus, hvor hans far var eskadron-sadelmager, og kom som ung i statsbanernes revisionskontor. I 1899 forlod han statsbanerne og kom ind i indu-

striforeningen. Hans store interesse for kunsthistorie førte ham ind i Kunstindustrimuseet, hvor han blev sekretær. Senere var han en meget anset generalsekretær for en række danske udstillinger i udlandet.

Han har skrevet en lang række industrihistoriske arbejder. Mange vil sikkert erindre ham som medarbejder i Aarhus Stiftstidendes strejftog. Han har blandt andet skrevet "En gammel aarhusianers gensyn med sin fødeby", "Gamle aarhusianske størkøbmænd" og Jyderne holder på deres".

Kongen våger over stort og småt

- dog mest vagtsomt over embedsstandens gode ry.

1582, 3. Januar.

Kgl. Missive¹⁾ til Eiler Grubbe til Lystrup, Rigens Kansler, Embedsmand paa Vordingborg Slot.

Lauge Kock, Embedsmand paa Roskildeggaard, har givet tilkjendte, hvorledes Undersaatterne i Præstø have ført Klage over deres Sognepræst, at have skulde

ført et utugtigt og løsagtigt Levnet, og at et løst Quindfolk for 10 Aar siden har tjent ham i hans Brød og er blevet beligget og mene at hun var købt til at udlægge en Karl, som optingede for Sagen og nu boer paa Vordingborg Gods.

For at Sagen kan blive undersøgt og Præsten fri for Mistanke eller straffet, om Beskyldningen er

Sand, befaler Kongen at tage Bonden og Quindfolket, som paasige ham sligt, alvorligt for og forhøre dem, samt især undersøge, om Quindfolket ikke er tilkjøbt eller forlokke til at paasige Præsten sligt.

Dat: Frederiksborg Slot O. 3. Januar MDLXXXII.

Ovenfor trykte brev fra hans majestæt Frederik II til hans gode embedsmand, selveste Rigens Kansler Eiler Grubbe til Lystrup, modtog arkivet en afskrift af fra en af vore gæster, der regelmæssigt besøger os for at studere kirkebøger og folketællinger i vor besiddelse.

Det er jo en ganske alvorlig sag med denne præst, der rejses så gruelige anklager imod. Man kan blive ganske nysgerrig efter at finde løsningen på denne gåde.

Vi er så heldige at have hele sagen udførligt beskrevet i N.V. Niensens Præstø Kjøbstads og Klosters Historie. Som undertitel til sin bog benytter han følgende fyndord: "Fortid er Nutids Læremester!" - og det er jo ganske sandt. Hvilket I vil erkende, når I har læst afslutningen på den grumme historie om præsten Hr. Lauritz Rasmussen.

Dermed forsøger vi os som følge-

*Fra Topografisk Samling:
Præstø No. 9.*

1) Missive = sendebrev, kongelig skrivelse til en eller flere....

tonformidlere, idet afslutningen på vor historie nok først vil komme i et af de kommende numre af "Glem ikke!":

N.V.Nielsen skriver:

Efter at Sognepræsten Anders Andersen var død, blev hans Kapellan Hr. Lauritz kaldet som hans Eftermand. Hr. Lauritz eller, som hans fulde Navn var, Lauritz Rasmussen var formodentlig barnefødt i Præstø; i alle tilfælde boede hans Forældre der forinden han blev Præst.

Han var Kapellan i Skibbinge, da dette Kald i 1557 lagdes til Præstø, og kom derfra til Beldringe, hvor han forblev til 1568, da hans Eftermand nævnes; derefter blev han Kapellan hos Anders Andersen, indtil denne døde, vistnok 1572 - hvorefter han selv blev Sognepræst.

Faderens Navn var Rasmus Mi-

chelsen, og Moderen hed Anne Siorsdatter; de ligger begge begravede i Kirkens Sakristi, hvor Moderen allerede havde fundet Hvile før Sønnen blev Sognepræst, medens Faderen først døde 1584 og fristede den Skæbne at se Sønnen hadet og forfulgt af og i Strid med hele Borgerskabet, uagtet der næppe kunde lægges ham noget væsentligt til Last.

At dømmen efter den i Sakristiet værende Ligsten over Faderen, har denne været Tømmermand. Stenen viser nemlig en Portrætfigur med en langskaftet Økse i Haanden, og har følgende Indskrift : »Her ligger begravet erlig mand Rasmus Michelsen, som var her Lauritz Rasmussens Fader, som nu er Sognepræst; sov han hen i Herren den 7^{de} December 1584.«

Nederst findes Skjolde med Bømærker. - En lignende Sten og saa med Portrætfigur findes over hans Hustru med følgende Indskrift :

»An. d. 1571 den 3die. Dag Februari blef her begravit erlige Qvinde Anne Siorsdatter, som var Hr. Lauritzes Moder, salig med Gud.«

Anledningen til Striden med Borgerskabet var følgende: En Bonde henvendte sig en Dag til Hr. Lauritz med Anmodning om den vilde skrive en »Supplicats« for ham. Præsten skrev uden nærmere at undersøge Sagen, og senere befandt det at være Løgn alt, hvad der var skrevet. Paa Grund heraf blev der lagt Sag imod Præsten og ved en af Roskilde Landemode i 1580 afsagt Dom blev han erklæret afsat fra sit Embede.

Om hvad der har staaet i Supplicatsen har det ikke været muligt at finde nogen Oplysning, da ingen af Landemodets Protokoller indeholder noget derom, men kun giver Sagens Resultat. Muligvis har det dog været et og andet, der har kunnet fornærme Borgerskabet, thi fra denne Tid begynder det uhyggelige Forhold, der nær havde faaet en saa tragisk Afslutning. Der er Sandsynlighed for, at Hr. Lauritz har ønsket Landemodets Dom forelagt Kongen, thi i en anden paa Mødet ført Protokol findes en Bemærkning om, at Hr. Lauritz, efter at være bleven afsat, var taget til Naade igen. Saa meget